

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
		20230247	Martin Eggen	11. mai 2023

Innspill til Nasjonal handlingsplan for naturmangfold

BirdLife Norge deltok på innspillsmøte hos Klima- og miljødepartementet fredag 28. april. Det var inspirerende og fint å høre alle innspillene fra ulike samfunnsaktører. Vi merker oss at det er stor aksept og erkjennelse om at naturkrisen er reel, og at det trengs omfattende strukturelle grep i det norske samfunnet for å oppfylle målene i Naturavtalen.

Vi takker for denne muligheten til å dele våre synspunkter skriftlig. I tillegg til dette vil WWF Norge, BirdLife Norge, Sabima, Naturvernforbundet, Framtiden i våre hender, Spire og ForUM for Utvikling og Miljø før sommeren presentere grep vi mener er nødvendig for å følge opp Naturavtalen. Her gir vi også konkrete råd om hva som må til for å minimere driverne bak naturødeleggelsene, nemlig vårt store forbruk av fossile ressurser, fornybare ressurser og areal. Vi ser frem til å dele dette med Klima- og miljødepartementet.

I 2020 deltok vi på et innspillsmøte *i forkant* av FNs miljøforsamling og nytt globalt rammeverk for natur under konvensjonen for biologisk mangfold (CBD). Vårt skriftlige innspill finnes [her](#).

Vårt muntlige innspill 28. april 2023 (Martin Eggen for BirdLife Norge)

Gratulerer med nytt rammeverk for bevaring av natur!

- 1) Det trengs. 40 % av norske fuglearter er rødlistet, og det blir flere for hver oppdatering fra Artsdatabanken. Hovedårsaken er at vi ikke har en bærekraftig arealforvaltning i Norge.*
- 2) For å endre på dette må det gjennomføres en rekke endringer i lovverket, ikke minst i plan- og bygningsloven. Lovverket må støtte opp under arealnøytralitet og prinsippene bak begrepet. Naturbevaring må bli en plikt, ikke bare en mulighet. I den grad kommunepolitikere skal styre, må det være tydelig rammer for styringen.*
- 3) La fjære være fjære og la gammelskog være gammelskog. Det er faktisk kun ved å verne leveområdene vi kan redde verdens fugle- og dyrebestander.*
- 4) Fremover er det helt sentralt at de riktige områdene vernes og restaureres. Hotspotene for naturmangfold ligger i lavlandet - i områder som har vært utsatt for store arealinngrep og som er under press nå. Det vil også gi nødvendige økosystemtjenester der folk bor.*
- 5) BirdLife Norge har en gedigen gavepakke til Klima- og miljødepartementet: Vi har nemlig funnet ut hvor den aller viktigste naturen i Norge ligger. Å prioritere vern av IBA-områdene, globalt viktige områder for fugler og naturmangfold, vil være et betydelig løft for naturvernet i Norge.*

Takk for meg og lykke til.

Utfyllende informasjon om bakgrunnen for budskapet levert på innspillsmøte

- 3) BirdLife Norge følger norske fuglebestander tett, både gjennom flere overvåkningsprosjekt og målrettede tiltak for å redde truede arter fra utryddelse. Vi identifiserer områder av særlig betydning for fugler og naturmangfold. Slike områder er biologiske hotspots, med store ansamlinger av fugler som følge av høy biologisk produksjon eller areal av betydning for hensynskrevende og truede arter. Vi jobber med arealforvaltning på alle nivåer. Arbeid opp mot det kommunale forvaltningsregimet tar ekstra mye tid. Selv om vi lykkes i en del av arbeidet vårt, må vi dessverre konstatere at det blir flere og flere rødlistede arter for hver oppdatering som kommer fra Artsdatabanken. Bestandene av fugler synker. Også siden fugler er gode indikatorarter for naturens produktivitet og bestander av fisk, insekter, bløtdyr og alt annet de lever av, er dette svært bekymringsfullt. 40 prosent av norske fuglearter står på rødlista ifg. rødlista for arter fra 2021. I likhet med naturmangfoldet for øvrig, er det endret bruk av arealene og nedbygging av areal som er den største årsaken til bestandsnedgangene. For enkelte arter kan også forhold i utlandet og endringer i f.eks. havet knyttet til klimaendringer og naturlige svingninger, være fremtredende årsaker.

Staten må erkjenne at fugle- og dyrebestander vil fortsette å synke i takt med effektivisering av skog- og jordbruk og nedbygging av natur. Vi trenger tydelige mål for naturmangfold inn i landbruksnæringen. Skal vi øke bestandene igjen og styrke økosystemtjenester må nedbyggingen stanses og areal tilbakeføres til natur.

- 2) Formålsparagraf i plan- og bygningsloven må endres, slik at bærekraftig arealbruk til gode for natur og klima blir styrende for hele loven.

Loven må endres slik at den støtter opp under prinsippene i arealnøytralitet, som kort sagt går ut på:

1. Gjenbruke areal og være arealgjerrig.
2. Ha god oversikt over viktig natur og mindre viktig natur, med tydelig vektig av naturverdier i arealplanleggingen
3. Kompensere ødelagt natur dersom inngrep

Loven må også bygge på tiltakshierarkiet.

1. Først skal man unngå at planen eller tiltaket fører til skade. Dette har høyeste prioritet. Deretter begrense skaden, så istandsette eller restaurere. En eventuelt siste utvei er å vurdere å kompensere skade, men det er laveste prioritet.
2. Kompensasjon skal bare vurderes dersom det fremdeles gjenstår vesentlige negative virkninger etter at tiltak for å unngå, begrense eller istandsette er vurdert. Kompensasjon er altså siste utvei.

BirdLife Norge forventer også at de mer kraftfulle virkemidlene i naturmangfoldloven blir tatt i bruk, og at det utarbeides en tydelig opptrappingsplan for prioriterte arter og utvalgte naturtyper. Flere miljøkvalitetsnormer for arter og natur må lages, og de må være bindende, ikke bare retningsgivende.

Ansvar for arealplan må tilbakeføres til Klima- og miljødepartementet. Et departement for naturen som ikke har styring på arealplanleggingen, har liten verdi. Det statlige innsigelsesinstituttet på styrkes. Lokale politikere kan ikke gjøre vedtak på tvers av nasjonale miljømål som skal følge opp naturavtalen.

Naturkompetansen i kommunene må styrkes. Det må være naturfaglig ansvarlig i alle kommuner (evt. interkommunale løsninger tas i bruk), og det må settes av penger til kommuneplaner for naturmangfold i alle kommuner. Disse må være juridisk bindende og samordnes med kommuneplanens arealdel. Det må settes av midler til planvask i alle kommuner. Vi kan ikke lengre bygge ned natur av regional og nasjonal verdi basert på reguleringsplaner som er både 20 og 30 år gamle.

- 4) Vi skal verne 30 prosent og reparere 30 av ødelagt natur. Norge har først og fremst vernet fjell og lavproduktiv natur. Verneformene er svake. Kun 2,4 prosent av Norge er naturreservat. Fremover må vi vernet restene av natur i lavlandet, der det biologiske mangfoldet er størst, med flest truede arter. Dette er samtidig de områdene som er mest truet av utbygging og arealinngrep. Det meste av Norges befolkning bor i slike områder, og styrking av økosystemtjenester knyttet til bl.a. opplevelsesverdier, flomdemping og biologisk produksjon, vil være av ekstra betydning her.

Det må lages et lovverk og settes av penger til å beskytte og restaurere natur der de viktigste verdiene faktisk er.

- 5) Under Stortingsbehandlingen av *Natur for livet* ba Stortinget av Important Bird and Biodiversity Areas (IBAs) prioriteres i fremtidig vern og at Ramsar-områder utvides for å styrke funksjonene til naturarealene. Prioritering av IBA-vern er ikke gjennomført. Dette må gjøres. Ved å verne IBA-områdene får vi målrettet vern for truede arter og særlig viktig natur.

Verdens IBAs utgjør et nettverk av globalt viktige fugleområder og områder for naturmangfold som er identifisert på bakgrunn av internasjonalt anerkjente kriterier. Områdene i Norge er identifisert av BirdLife Norge i samarbeid med BirdLife International. Alle disse områdene har svært stor verdi for norsk naturmangfold, spesielt knyttet til artsgruppen fugler, også i en internasjonal sammenheng. Per dags dato er det identifisert 80 IBAs på fastlands-Norge. Det finnes også 17 IBAs på Svalbard og Jan Mayen. Flere er mangelfullt beskyttet eller står uten beskyttelse.

Norge har alle forutsetninger for å oppfylle Naturavtalen dersom det er politisk vilje. Vi ønsker lykke til og ser frem til et godt samarbeid videre.

På vegne av BirdLife Norge

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken